

ИНТЕРВЮ С Г-ЖА РУБИНА МАРИНОВА

- Какво си спомняте за екологичната обстановка в Русе през 80-те години на 20. век?

- Екологичната обстановка в Русе през 80-те години беше критична. Спомените ми са изключително неприятни. Не може да бъде забравена синкавата мъгла, която обгръщаше града. Задушливият и лют мирис дразнеха гърлото, а очите не спираха да сълзят. Всички страдахме от тези обгазявания, които траеха по 3 – 4 часа. Особено страшно беше, когато времето беше тихо, без вятър. Тогава тази мъгла затискаше града. Дишахме трудно. Първите обгазявания се появиха през 1981 г. По-късно журналистите и гражданите алармираха за геноцида над населението. Вече знаехме, че сме тровени от комбината „Верахим” в Гюргево, Румъния. Много заболяха от болести на дихателните пътища, имаше мъртвородени деца или родени с различни увреждания.

Съответно от румънска страна казаха, че всъщност това, което заводът отделя, не е толкова опасно, не е толкова страшно.

- Спомняте ли си по кое време на денонощието се извършваха обгазяванията?

- Сутрин рано, понякога през нощта. Факт е, че преди обед е имало обгазявания почти ежедневно. Време, в което всички сме навън.

- Какво правехте, за да предпазите децата в училище?

- Имаше моменти, в които просто избягвахме да извеждаме учениците да играят навън в часовете по физическо възпитание, в междучасията. Имаше дни, когато училищните дворове бяха пусти в учебни дни. Много са случаите в детските градини в един интервал от 10.00 до 11.00 ч., когато времето е подходящо за игра на малките деца,

дворовете в детските градини в Русе да са пусти – децата бяха прибрани по стайте, когато всъщност трябваше да са навън, да използват хубавото време и слънчевите лъчи. В малко по-късен период излязоха разпореждания, с които бяхме призовани часовете по физкултура, при обгазяване, да се проведат във физкултурния салон, на закрито. При обгазяване прибирахме децата, затваряхме прозорците. Когато започваше да им люти на очите, ги плискахме с вода. По-късно започнаха да ни пращат за по 10 дена с учениците безплатно на „зелено” училище, за да се прочистим и надишахме с чист въздух. Роднини са ми казвали, че в други градове са ни наричали „обречени” и „загиващи”.

- Освен химическия завод какво друго е замърсявало въздуха в Русе по това време?

- Всички знаят, че Русе се славеше с това, че е промишлен град. Сега само може да си спомняме за заводите, които бяха в града. Давам пример – заводите „Петър Караминчев”, „Найден Киров” – това са заводи буквално в сърцето на Русе. те замърсяваха, а също и от един завод, който се намираше до Захарна фабрика, не помня как се казваше. Като сложите „Оргакхим”, големият завод за бои, лакове и разредители, и кожарската фабрика, кръгът се затваря. Но те не работеха с хлор.

- Спомняте ли си кога точно започват обгазяванията?

- Не, като дата не мога да кажа точно, но годината е 1981, защото детето ми тогава се роди. Аз си спомням, че тогава започнаха първите изпускания на хлор. Излизайки на улицата, го усещахме. Не е тоя чист, кристален въздух, който можеш да видиш извън града. А и фактът, че аз съм от Търновския край и много пътувах, и когато си идвам, на входа на Русе се вижда тази белезникаво-синкава пелена, е показателен.

- Как се чувстввахте през тези години?

- Ами аз не искам да бъда груба, и не искам да обвинявам когото и да било, но имах здравословни проблеми от рода на кашлица, сълзене на очите, впоследствие и щитовидна жлеза. Това са ендокринни проблеми, за които се твърди от лекари, че са следствие на местоживеенето в този регион.

- Какво си спомняте за протестите срещу обгазяването?

- Така, не бих казала, че спомените ми са бледи - майки с колички, с маски. Маски, знаете, от марли. Впоследствие започнаха да произвеждат, ако не се лъжа, маски от юталин. Майките излизаха с количките, носейки тези маски в знак на протест. На демонстрациите пред Общината се издигаха лозунги: „Искаме здрави деца!“, „Искаме да дишаме!“, „Мир за белите дробове!“ После се появиха и така наречените екологични сдружения, партии, които приканваха хората да излизат на протести. Такива протести имаше и на Дунав мост. Няколко пъти го блокираха. За тези събития беше направен и един филм – „Дишай“.

- Вие участвала ли сте в протестите?

- Не. Не съм участвала в протестите, но съм чувала, виждала съм в репортажи.

- Какво правеха местната власт и правителството за решаване на проблема?

- Говореше се за срещи ту в Гюргево, ту в Русе, но някакви сериозни мерки, аз мога да твърдя, не са взети. Разпространяваха се брошури, които ни напътстваха как да се предпазваме, когато сме навън – да носим маски или кърпи за носа и устата. Препоръчваха да се уплътняват вратите и прозорците и да не се отварят, докато хлорните облаци не се разсеят. Но тези неща нямаха голям ефект.

- Кога спират обгазяванията?

- Когато спря производството на този завод. Като година не мога да се ангажирам да кажа, но беше след 1989 г.

Дори, в интерес на истината, има моменти, може би тази миризма е останала в организма или в паметта ми, но има случаи, когато изляза и ми се струва, че пак мирише на тези хлорни съединения.

- Имате ли близки или познати, които са се изселили от Русе поради обгазяванията?

- Да, имам познати. Отидоха в Троянския и Еленския балкан, в Трявна, изобщо в градовете около Стара планина, много хора се ориентираха да живеят там. Има и хора, които са отишли и по Черноморието, има и такива, които са се изселили към столицата, но там вече мисля, че причините са икономически.

Възраст – 51 год., образование – висше, начален учител.

Март 2012 г.

Интервюто е проведено от Йордан Ангелов, Илона Нейчева и Владислава Донева.

